

BIURO REDAKCJI

Krakowskie-Przedmieście Nr. 415.

Pismo Urzędowe, Polityczne i Naukowe.

PRENUMERATA: w Biurze Redakcji Nr. 415.

Artykuły nadawane do zamieszczenia w Dzienniku, nie zwracają się.

Oraz na wszystkich Stacjach Poczтовых w Cesarstwie i Królestwie.

Prenumerata w Warszawie:

Rocznie Rs. 8.—Półrocznie Rs. 4.—Kwartalnie Rs. 2. Miesięcznie kop. 67.—Nr. pojedynczy kop. 5.

Sobota, 27 Grudnia 1862.

Prenumerata na Prowincji:

Rocznie Rs. 9 k. 20.—Półrocznie 4 k. 60.—Kwartalnie 2 k. 30. Za przesyłkę w kopertach Kwartalnie Rs. 1.

SPIS RZECZY.

CZĘŚĆ URZĘDOWA. — Wiadomości urzędowe z Królestwa i Cesarstwa. CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA. — Wiadomości zagraniczne. Wiadomości rozmaite. Wiadomości literackie. Teatr. Kursa papierów publicznych i pieniędzy. Obwieszczenia. RZECZY SPOŁECZNE. — Gród stoliczny, p. J. A. Mniszewskiego (dok.).

UWADZENIE.

Redakcja „Dziennika Powszechnego”, uprasza Czytelników swoich tak w Warszawie jak i na prowincji mieszkających, o poświęcenie z wnieśieniem prenumeraty za rozpoczynający się z d. 1 Stycznia 1863 roku kwartał. Cena Dziennika w Warszawie: rocznie R. 8 półrocz. „ 4 kwartał. „ 2 miesięcz. „ — k. 67 Na Prowincji: rocznie „ 9 „ 20 półrocz. „ 4 „ 60 kwartał. „ 2 „ 30

Za przesyłkę w kopertach kwar. rs. 1. W Warszawie, prenumerata przyjmuje się w Kancelarii Głównym Redakcji, w domu pod Nr. 415, przy ulicy Krakowskie-Przedmieście, oraz w kantorach: „Achilka” przy ulicy Marszałkowskiej Nr 1065; „Bysiąskiego” w domu Skwarowa; „Błaszowskiego” na Krakowskim-Przedmieściu Nr 395; „Dębowskiego” przy ulicy Marszałkowskiej Nr 1376; „Dębowskiego” ulica Czysta Nr 415a; „Debińskiego” przy ulicy Długiej Nr 489b; „Grabowskiego” przy ulicy Granicznej Nr 967; „Kiełusiewskiego” przy ulicy Elektoralnej; „Kalinowskiego” przy ulicy Senatorskiej Nr 463; „Kędziarskiego” przy rogu ulicy Żelaznej i Chłodnej; „Potrzebskiego” rogu ulicy Nowy-Swiat i Chmielnej; „Ralska” przy ulicy Nowy-Swiat i Książęcej; „Florjana Rozmanitki” przy ulicy Sto-Jankiej; „S. Rozmanitki” przy ulicy Nowy-Swiat; „Stapfa” przy ulicy Przejazd Nr 644; „Segedy” przy ulicy Długiej; „Sekustra” przy ulicy Wierzbowej Nr 473; „J. Tytka” przy ulicy Miodowej Nr 489 lit. C; „Tybuchowskiego” przy ulicy Nowy-Swiat Nr 1300; „Krajewskiego” rogu S-to Krzyżkiej Nr 1352 b; „M. Cohna” przy ulicy Zabiej w pałacu Zamajskich; „Janiszewskiego” kupca, przy ulicy Nalewki w domu Hoha, Nr. 2256 i u Levenhardowej Krakowskie-Przedmieście Nr. 375 albo 66 nowy.

CZĘŚĆ URZĘDOWA.

Za Najlaskawszem upoważnieniem NAJJAŚNIEJSZEGO PANI, pod której Opieką pozostaje Instytut Aleksandryjsko-Maryjski wychowania pańien w Warszawie, JEJEGO CESARSKA WYSOKOŚĆ WIELKI KSIĄŻĘ Namiestnik powołał Paulinę z Hrabów Potockich Hrabinę Wielopolską, Margabinę Myszkowską, na Wizytatorkę honorową pomienionego Instytutu.

RZECZY SPOŁECZNE.

Gród stoliczny.

Warszawa.

(Dokończenie, obacz Nr. 288).

Warszawa mogła odegrać ważne rolę w gramatach politycznych, Warszawa centralizuje w sobie rząd Królestwa, Warszawa w ostatnim wzruszeniu powszechnem przewodniczyła... To wszystko prawda. Ale czy Warszawa dzisiaj okazała rozum polityczny i zdrową logikę? Czy Warszawa stała się ogniskiem anarchii, może być razem ogniskiem narodowego życia? Czy Warszawa, siedlisko najstraszniejszego terroryzmu agitatorów politycznych w ostatnich latach — może rościć sobie prawo do nazwania się składniczką światła i swobod krajowych? Czy Warszawa dająca rekrutów do mezbójstwa tajemnego i morderstw — może nieść sobie za wyobraźnię narodowego ducha? Czy okazała się zgodną z ryerskim i najszlachetniejszym charakterem narodu? Nie. Warszawa nie tylko, że tego wszystkiego nie dowiodła w ostatnim wstrząśnięciu, ale dowiodła, że jest oderwaną od narodowych tradycji, że jest stacją kosmopolityzmu nie oglądającą się na interes kraj. Ona w krótkim czasie posłużyła się narodowością i spopolitowała wszystkie nasze świętości. Warszawscy rodowici myśliciele okazywali się albo liberalistami oderwanymi od masy krajowej, topiącymi się w pożarze rewolucyjnym obcego nam świata, szczeniakiem nieznanym, niewłaściwym i najskłodliwszym nam pojęciem, — albo warszawscy myśliciele, fundujący bezpieczeństwo publiczne tego kraju na interesach całej Europy, ufali, że ktoś wzburzone

NAJJAŚNIEJSZY PAN, przychylnie do przedstawienia JEJEGO CESARSKIEJ WYSOKOŚCI WIELKIEGO KSIĘCIA Namiestnika Królestwa, Najmilsiościwej mianował raczył dnia 13 (25) Listopada r. b. Dyrektora Wydziału dochodów niestających w Komisji Rządowej Przychodów i Skarbu, Rzeczywistego Radcę Stanu Macieja Muszyskiego, kawalerem orderu św. Stanisława tej klasy, w nagrodę odznaczającej się gorliwością i pożytkiem służby jego.

Na przedstawienie Rady Administracyjnej Rozkazujemy:

Józefowi Cieszewskiemu, Woźnemu Kancelarii tejże Rady, z uwagi na przeszło 33 letnią nieskazitelną i gorliwą jego służbę, w czasie i z powodu której uległ kalectwu, czyniącemu go niezdolnym do dalszej służby, tudzież przez wzgląd na biedne jego z żoną położenie, — do pensji emerytalnej, przypadającej mu na zasadzie istniejących przepisów, w ilości rubli 100 rocznie, uiszczać w drodze laski, dodatek w takiej ilości, to jest po rubli sto na rok. Dodatek takowy odniesiony być ma do właściwych fundusów Skarbowych Królestwa Polskiego, a liczony być winien, również jak i pensja, z prawa przypadającego, od daty uwolnienia go od służby.

Wykonanie niniejszego Ukazu Naszego, Rada Administracyjna nie omieszka polecić Komisji Rządowej Przychodów i Skarbu.

(podpisano) „ALEXANDER.”

przez CESARZA i KRÓLA

Minister Sekretarz Stanu

(podpisano) J. Leski.

w Moskwie, dnia 20 Listopada (2 Grudnia) 1862 r.

Pocztamt Warszawski w Warszawie. — Z powodu zaprowadzenia codziennego biegu pociągów po drodze żelaznej Warszawsko - Petersburskiej od dnia 15 (27) Grudnia r. b., Pocztamt Warszawski podaje do wiadomości publicznej, że z dniem tymże codziennie korespondencja listowa prosta ekspedowana będzie po tejże drodze, o godzinie 11 minut 5 rano, a mianowicie do miejsc:

- a) Białegostoku, Grodna, Sokółki i innych w Gubernji Grodzieńskiej położonych. b) Kowna i do wszystkich stacji w Gubernji Kowieńskiej położonych. c) Wilna i całej Gubernji Wileńskiej. d) Opatrz przez Wilno do miast Gubernjalnych: Mińska, Mohilewa, Czernihowa i miejsc poblizszych. e) Rygi, Gubernji Liwlandzkiej i Estlandzkiej. f) Mitawy i do całej Gubernji Karlandzkiej. g) Witebska, Dynaburga i całej Gubernji Witebskiej. h) Do Gubernjalnego miasta Smoleńska i innych miejsc bliżej tegoż położonych. i) Do Pskowa, Ostrowa i innych miejsc położonych w Gubernji Pskowskiej. k) Do St. Petersburga i innych miejsc położonych na linii od Kowna do Petersburga i całej Gubernji Petersburskiej. l) Do całej Gubernji Nowgorodzkiej, Olonieckiej, Wołogodzkiej, Finlandzkiej i Archangielskiej. m) Do Moskwy, oraz do Gubernji Moskiewskiej, Tulskiej, Kaluzńskiej, Kostromskiej, Kazańskiej, Riaziańskiej, Niżegorodzkiej, Włodzimierskiej, Jarosławskiej, Saratowskiej, Wjatskiej, Permskiej, Twerskiej, Simbirskiej, Orenburskiej, Omskiej, Tobolskiej, Tomskiej i w ogólności do Syberji, oraz Gubernji Samarskiej, Penzeńskiej, Tambowskiej, Chersońskiej, Poltawskiej, Kurskiej, Woroneńskiej, Charkowskiej, Ekaterynosławskiej, Tifliskiej, Starowopolskiej i Nowoczerkawska.

W końcu Pocztamt Warszawski nadmieniam: że korespondencja listowa prosta na powyższe pocia-

gi, winna być oddawana na pocztę w wigilię odchodu, do 5ej godziny po południu.

Tegoż samego rodzaju korespondencja z markami i w kopertach stemplowych Królestwa Polskiego, wrzucana do skrzynki w mieście urzędowych, od godziny 5-jej po południu do godziny 8-jej rano dnia następnego, i do skrzynki w dziedzińcu domu Poczтового od godziny 5ej po południu do godziny 9 rano nazajutrz, a adresowana do miejsc wyżej wyszczególnionych, wyprawiona zostanie codziennie temż samymi pociągami o godzinie 11-jej minut 5 rano z Warszawy odchodzącymi.

Nadto, korespondencja wrzucana do skrzynki na banhofie i oddawana do wagonów służbie pocztowej, do chwili odeszcia pociągów, zabierana i ekspedowana będzie.

Co zaś do przesyłki pieniędzy, to wkrótce nastąpi rozporządzenie, o którym Pocztamt Warszawski w swoim czasie nie zaniedba zawiadomić publiczność. — Pomocnik Dyrektora Pocz. Mitkiewicz. — za Sekretarza A. Dobrowolski.

Dyrekcja Ubezpieczeń. — Na zasadzie decyzji J. O. Księcia Namiestnika Królestwa, objawionej przez odczyt Sekretarza Stanu przy Radzie Administracyjnej Królestwa, z dnia 3 (15) Listopada 1845 roku Nr. 27,888, podaje do powszechnej wiadomości, że dla zmniejszenia liczby przestępstw i ochronienia fundusów ubezpieczeń od strat wynikających z powtarzanego nader często podpalania zabudowań, przynawac będzie nagrody pieniężne od rs. 75 do rs. 150, za każde wykrycie podpalacza i oddanie go w ręce sprawiedliwości. — Warszawa dnia 8 (20) Grudnia 1862 roku. — Prezes Wniewicow. — Naczelnik Kancelarii Słomski.

Z Petersburga, 23 Grudnia.

Dnia 4 grudnia (v. s.), o godzinie 10 wieczorem przybył do Moskwy JEJEGO CESARSKA WYSOKOŚĆ WIELKI KSIĄŻĘ CESARZEWICZ NASTĘPCA tronu. Dnia 6 grudnia (v. s.) JEJEGO CESARSKA WYSOKOŚĆ WIELKI KSIĄŻĘ MICHAŁ MIKOŁAJEWICZ opuścił Petersburg udając się do Moskwy.

Przez Najwyższe ukazy do wydziału wojskowego z d. 6 grudnia (v. s.), feldmarszałek książę Bariatyński, na własne żądanie z powodu nadwzrogonego zdrowia w trudach wojennych, uwolniony został od obowiązków namiestnika JEJEGO CESARSKIEJ MOŚCI na Kaukazie i głównodowodzącego armją kaukaską z pozostawieniem w godności członka rady państwa i generał-adjutanta; JEJEGO CESARSKA WYSOKOŚĆ WIELKI KSIĄŻĘ MICHAŁ MIKOŁAJEWICZ, generał feldzeugmeister, główny naczelnik zakładów naukowo-wojskowych, mianowany został namiestnikiem kaukazkim i głównodowodzącym kaukaską armją, ze wszystkimi prawami przynależnymi głównodowodzącemu, z pozostawieniem w godności generał-feldzeugmeistera; kontroler generałny, członek rady państwa, generał-adjutant, generał piechoty Annekow 2-gi, mianowany został dowodzącym wojskami kijowskiego okręgu wojennego, kijowskim wojennym i Podolskimi Wołyńskim generał-gubernatorem z pozostawieniem w godności członka rady państwa i generał-adjutanta.

Przez Najwyższe ukazy CESARSKIE mianowani zostali: zarządzający ministerstwem oświecenia, sekretarz stanu, tajny radca Golowin, ministrem oświecenia narodowego z pozostawieniem w godności sekretarza stanu; zarządzający ministerstwem skarbu, sekretarz stanu, tajny radca Reutern, ministrem sbaru z pozostawieniem w godności sekretarza stanu; — pomocnik prezesa departamentu udziałów, mistrz Dworu JEJEGO CESAR-

skiej Mości hrabia Stenbock, prezesem tegoż departamentu.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Ogólne Sprawozdanie.

O ile dochodzą wieści z Aten, tamtejsze zgromadzenie narodowe, zatwierdzając wybór ludności, maogłosić królem księcia Alfreda i jednocześnie wyznaczyć namiestnika zarządzającego państwem; Grecy dotąd bowiem nie wyrekli się nadziei oglądania go swym królem.

Zamiar ustąpienia wysp jonskich, potwierdzają odezwania się ministrów angielskich i depesze z Londynu. Anglia stawia za jedyny warunek, aby w Grecji zachowany został rząd konstytucyjny, a według niektórych dzienników londyńskich, rząd wydał już rozporządzenia w celu cofnięcia wojsk znajdujących na wyspach jonskich.

Co do zebrania konferencji w Londynie, niewiadomo jeszcze kiedy takowa będzie zwołana i czy będzie zwołana. Według Patrie, lord Russel zawiadomił okólnikiem mocarstwa o zamiarze Anglii zręczenia się protektora nad wyspami jonskimi, nie jeszcze nie wspominając o konferencji, co do której gabinet londyński może przyjąć postanowienie, dopiero powziąwszy wiadomość o skutku misji lorda Elliona i po wynalezieniu kandydata do tronu greckiego, któryby nie posiadał za przykładem Dom Ferdynanda portugalskiego, księcia Ludwika Heskiego, Mikołaja Nassauskiego i innych.

Depesze z Turynu zaprzeczają pogłoskom o nieporozumieniach w gabinecie włoskim, korespondencje wszakże z Turynu utrzymują, że nieporozumienia w gabinecie miały miejsce i tylko chwilowo je zagadono. Powód do nich miało dać oświadczenie uzynione przez p. Passoliniego posłowi francuzkiemu, że gabinet turyński wstrzyma się od wszelkich propozycji w kwestji rzymskiej. P. Peruzzi utrzymywał, że p. Passolini przedwczesnie zobowiązał się za cały gabinet, kiedy według jego zdania, należałoby przesłać nową do gabinetu paryskiego notę. Stronę p. Peruzego przyjęli pp. Minghetti i Manna, zaś p. Passoliniego p. Farini, który skłonił gabinet do odcroczenia decyzji w tym przedmiocie. Chociaż takie pogłoski krążyły w Turynie, wszakże opinja powszechna obecnemu gabinetowi naznacza głównie misję wewnętrznego uorganizowania kraju, które wzmocniłoby jego siły.

W Paryżu krążyła pogłoska, że za wstawieniem się rządu francuzkiego, Porta poleciła Derwiszowi-paszę wstrzymać roboty przy budowie drogi wojskowej i blockhausów w Czarnogórze.

Times z powodu mowy tronowej Cesarza austriackiego zamykającej posiedzenia rady państwa, oddaje wielkie pochwały Franciszkowi Józefowi, roztrząsa zmiany jakie zaszły w Austrii, i trudności jakie napotyka uzupełnienie konstytucji, sądzi, że jeszcze wiele lat członkowie rady państwa będą się uważać za reprezentantów różnych narodowości, ale zarazem budzi nadzieję, że z czasem narodowości te pojedną się i z dumą będą oglądać na łączący je węzeł.

W Kopenhadze sądzi, że ani Prusy, ani Austria, ani Związek Niemiecki nie przedsięwzięma ostatecznych względem Danji środków, kiedy wymagania ich co do Holsztynji zostały spełnione, a do sprawy Szezwigu jako wewnętrznej, nie mają prawa się mieszać. Król Duński zupełnie wyzdrowiał i choroba napływowej nie miała interesu wspólnego z krajem.

Ze zaś narodowość polska potrzebuje dla swojego dobra trwałego zogniskowania życia w stolicznym grodzie kraju, musi więc naprawić wielki błąd historyczny i dołożyć usiłowań, ażeby Warszawa stała się ogniskiem głównem światła, zamożności, — ażeby Warszawa stała się składniczką wszystkich moralnych i materialnych dorobków narodu, a tym sposobem stała się wielkim spichlerzem, źródłem życia, z któregoby płynęły sokiem odżywcze i okazywały narodowe ciało.

Zeby nasz gród stoliczny stał się takim ogniskiem życia, dźwignicę się dalej musi, tak materialnie jak moralnie — siłami całego narodu naszego.

Warszawa pozostawiona dotąd sama sobie, własnymi funduszami wystarczając nie mogła ani na upiększenia, ani na ulepszenia u siebie. Dopóki ona rosła przypadkowo, obywatel miasta to tylko robił, co mu dawało korzyść upragnioną, to tylko poświęcał co mu zapewniano ubezpieczenie znalezionych korzyści, — więcej od niego wymagać było niepodobna. Podatkami miejskimi i przedsiębiorstwami przywrotnych, Warszawa o swoich siłach zdobywać się nie mogła na dzieła zdumiewającej wspanialości, na budowle pomnikowe, ani na przedsięwzięcia sprowadzające pomyślności na kraj cały.

jego nie była wcale tak niebezpieczną jak głoszone.

(And. bel., Patr., W. Z.)

Anglia.

Londyn, 20 Grudnia. P. Cobden miał przed kilku dniami w Midhurst, w Sussex, mowę o nędzy panującej w Lankastrze. Powiedział on między innymi, że w ciągu 60 lat przemysł w hrabstwie pomienionem coraz bardziej wzmagał się. Podczas gdy ludność Lankastru wynosiła w 1801 r. 673,000 mieszkańców, ostatni spis ludności wykazał tamże 2,428,000 mieszkańców. Ludność przeto tamczna zwiększała się w każdym lat dziesiątku o 20%, a podatek dla ubogich był tam mniejszy niż w wielu innych hrabstwach Anglii. Dobry ten był i wzrost ludności przypisać należy wyłącznie przemysłowi bawełniczemu. Hrabstwo to poszczycić się może, iż dostarczało przez czas długi światu całemu wielką ilość wybornych wyrobów bawełnianych, do ubrania służących. Do podniesienia dobrego bytu przyczynił się system ekonomiczny fabrykantów, którzy rzadko kiedy wydawali więcej jak połowę swych dochodów. Tameczny przemysł bawełniczy ma to sobie właściwego, że dwie trzecie, a może nawet trzy czwarte całego mienia właścicieli przedłani włożone zostały w maszyny i budowle, a pozostała część kapitału służyła stale do kupna surowego materiału, do zapłaty robotnikom i w ogóle do zaspakajania wszelkich potrzeb z przemysłem bawełniczym styczność mających. Kapitał Lankastru wynosi w samych budowlach i machinach, lekko licząc, 40 do 50 milionów fun. ster., a stosunek ten należy mieć stale na uwadze przy ocenianiu obecnego stanu. Nie należy także zapominać, że przemysł ten, zaprowadzony przez niezamożnych niedys robotników, nie był nigdy wspierany żadnym monopolem. Rzucano obecnie nieraz kwestję, czyby angielski przemysł bawełniczy nie popadł w długotrwałe przesilenie nawet bez wybuchu wojny w Ameryce północnej. Na tę kwestję p. Cobden tak odpowiada: W ciągu ostatnich trzech lat produkcja i spekulacja były przesadzone, zład poszło iż na niektórych targach Indji Wschodnich i Chin nagromadzo tak ogromną ilość towarów bawełniczych, iż niednemu fabrykantowi groziły skutkiem tego straty, a może nawet zupełna ruina. Lecz okoliczność ta nie byłaby nigdy sama przez się wywołała pozbawienia robotników zatrudnienia, a zatem i chleba. Doświadczenie bowiem uczy, że robotnik nie może być w nędzy, byle nie brakowało zapasów bawełny a chleb był tani. Zwrócić należy uwagę i na tę okoliczność, że wobec stagnacji fabrycznej, włożony w budowlę i maszyny kapitał 40 do 50 milionów fun. ster. jest wcale nieprodukcyjny. Uwzględnić należy także i to, że obecna nędza w okręgach bawełniczych pochodzi nie tyle z podniesienia rokosa przez niewolników lud w wojny domowej jaką toczą między sobą biali mieszkańcy Ameryki północnej, ile raczej z systemu blokady, któremu Anglia bardziej od innych państw holduje. Zgubnej tej polityce przypisać należy stratę 9-u blisko milionów fun. ster. jaką Lankaster ponosi skutkiem wstrzymania robót po fabrykach, i dla tego to hrabstwo pomienione ma zupełne prawo do żądania od całego państwa pomocy, tak samo jak miasto obłożone przez zewnętrznego nieprzyjaciela ma prawo żądać ażeby cały kraj szedł mu na ratunek. Dotąd robotnicy fabryczni nie mieli zwyczajną udawania się do zakładów dobroczynnych o pomoc. Jak skoro zawiała nędza, wytrwali ci ludzie woli pozbyc się swego ubrania odświętnego i sprzętów domowych aniżeli udać się do dobroczynności publicznej. Do tego

napływowej nie miała interesu wspólnego z krajem. Ze zaś narodowość polska potrzebuje dla swojego dobra trwałego zogniskowania życia w stolicznym grodzie kraju, musi więc naprawić wielki błąd historyczny i dołożyć usiłowań, ażeby Warszawa stała się ogniskiem głównem światła, zamożności, — ażeby Warszawa stała się składniczką wszystkich moralnych i materialnych dorobków narodu, a tym sposobem stała się wielkim spichlerzem, źródłem życia, z któregoby płynęły sokiem odżywcze i okazywały narodowe ciało. Zeby nasz gród stoliczny stał się takim ogniskiem życia, dźwignicę się dalej musi, tak materialnie jak moralnie — siłami całego narodu naszego. Warszawa pozostawiona dotąd sama sobie, własnymi funduszami wystarczając nie mogła ani na upiększenia, ani na ulepszenia u siebie. Dopóki ona rosła przypadkowo, obywatel miasta to tylko robił, co mu dawało korzyść upragnioną, to tylko poświęcał co mu zapewniano ubezpieczenie znalezionych korzyści, — więcej od niego wymagać było niepodobna. Podatkami miejskimi i przedsiębiorstwami przywrotnych, Warszawa o swoich siłach zdobywać się nie mogła na dzieła zdumiewającej wspanialości, na budowle pomnikowe, ani na przedsięwzięcia sprowadzające pomyślności na kraj cały. Patrząc na materialne korzyści, kraj zawsze zyskuje na wzroście miast swoich. Wielkie gromady miejskie bogactwa rolnika, konsumując rolnicze produkty. Jeżeli więc rolnik robi jakies poświęcenia na podniesienie miast w kraju, on dając zasiwca na zbieranie przyszłych korzyści. Im bogatsza jest w kraju stolica, tym większa jest zamożność kraju. Kraj odnoszący zyski ze swoich miast wielkich, winien jest także opiekę i zasiłek tym

masy koniecznie uporządkuje, więc czekali z założeniami rękami, zostawiając ucieżenie burzy czasowi. Albo narzecie rodowici warszawscy myśliciele, mieszanej lub świeżo spolonizowanej narodowości, lekając się przypominu, że są przybyszami, potakiwali demagogii kompromitującej narodowego ducha. Owa dwukroćstusieczna Warszawa, nie wydała z siebie żywołów organicznych, a wydała tylko liczne narzędzia w wrotu w puszczonej samopas, gorącej i awanturniczej młodzieży.

Albo owa przypadkowo urosła Warszawa, jako wyinek potrzeb ekonomicznych kraju, ta Warszawa kosmopolityczna, doświadczając, czem stać się może brak krewińskich i duchowych związków z narodowością kraju, pośród którego wyrastają wielkie miasta. Owa demagogia wyrosła w kraju, z winy albo z niedostatków Warszawy, zagroziła narzecie samej Warszawie ruiną. Zobaczyła się ona na raz jakby miastem angielskim w Indjach wzburzonych. Przemysł i handel Warszawy upadł, robotnicy zdemoralizowani, znikła sferność konieczna dla harmonji przemysłowego ruchu. Warszawa wyczekiwała na przejęcie burzy, a burza polityczna rzuciła na nią strach paniczny. Chleba miejskiej ludności brakowało zaczęło, po zatrzymaniu się pracowitego ruchu warsztatów przemysłowych. A gdy zajrzało w oczy niebezpieczeństwo głodnej śmierci, — już terroryzm tak stał się groźnym, że przedsięwzię, a więc miejska starszyna, drży na wspomnienie młodych władów opinji — opinji ożenionej ze sztyłem! Stało się zło, a dzisiaj strach odczwać się przeciwko złemu, ostatnia chyba ruina majątkowa i usuwanie się samych warunków bytu społecznego, ocuci w zrozpaczonych odwagę, lub rumie zamożne ale nienarodowe miasto! Zagrożony upadkiem przemysł i handel stolicy, grozi klęską krajowi całemu.

Agitacja polityczna rozwijająca się swawolnie i nieogólnie, nie myślała o tem, że każdy jej krok do anarchji, zagrozi ruiną warsztatowi powszechnej pracy, — albo też ta agitacja usiłowała zburzyć warsztat pracy powszechnej, bo jej się zdawało, że przyprowadziwszy do rozpaczy całą ludność pograżoną w nędzę, użyć jej zdola do wielkich przedsięwzięć. Nie byłoby nowością podobne pojmanie rzezy; bywały już w historii przykłady brania anarchji i proletariatu za narzędzie do politycznych działań. Ale historia właśnie uczy nas, że anarchja i nędza zawsze sprowadzały tym głębszy upadek narodów. Powtarzanie takich doświadczeń jest zbrodnicze, bo ono zabija najdroższe interesa narodów. Anarchja rozwija się razem wezły polityczne i społeczne, rozsławolone tłumy ludności ciemnej, wyniszczyłyby jak Hannowie w wszystkie dorobki moralne i materialne narodu. Zrozpaczony i głodny proletariatu nie może być zdolnym do bohaterskich piesniownych czynów, ale staje się dzicz z rozpasanemi namiętnościami. Przez anarchję i nędzę ludy ewilizowane stają się barbarzyńska hordą. Trzeba być szalencem beznymnym lub niegodziwem, ażeby do celów politycznych używać środków tak zgubnych.

Rodzina chrześcijańskich ludów żąda od każdego narodu, aby był filarem podtrzymującym wielką budowę chrześcijańskiej społeczności powszechnej, ale wdryga się na widok narodów odgrywających rolę uragano- wu rewolucyjnych.

nie skalaly się haniebną zbrodnią skrytego mezbójstwa, zdrady podstępnej, napasni morderczej na bezbroznego. Polska miała dotąd watek dziejów rycerskich, miewała tylko synów gotowych umierać bohatersko, ale nie miewała podziemnych kuzni do organizowania mordów studjowanych. Rozminiecie się agitatorów warszawskich politycznego ruchu, z kierunkiem historycznym narodu, rzucna skargę na gród stoliczny kraju, że z jego winy zagrożonym został organizm społeczny.

A jednakże to wszystko było naturalną wynikiłością historyczną. Warszawa wyrosła jako stacja kosmopolityzmu, ona nie była nigdy kwiatem dziejów krajowych, nie była ogniskiem jego życia, i dla tego puściła ruch swobodnie. Ludność nie związana duchem i krwią z narodem, ludność popasająca na działach wędrowki za chlebem i zyskiem, powie- dźła sobie: „jak nam tu źle będzie, pojdzmy gdzieindziej szukać bezpieczeństwa i trwałszych korzyści”.

A jeżeli ta większość napływowej ludności nie powiedziała sobie tego, to w każdym przypadku okazała osobobnie swoje od kraju, rozproszenie na tysiące drobnych interesików materialnych i brak zupełny wyższych pojęć i szerszego poglądu nawet na interesa ekonomiczne.

Takim miasteczkom jak Piaseczno lub Garwolin, brak rozumu politycznego byłby do wybaczenia, ale miasto gromadzące w sobie dwóchkroćstusieczną ludność, zawsze jest w stanie oskarżenia w obec dziejów, że brak ludzi zdolnych do pokierowania rozumnego masy ludności swojej. Bezładność ludzi rozumnych i uczciwych w Warszawie, w obec ostatnich ruchów dowiodła wyraźnie, że ludność polska w tem mieście jest mało znaczącą mniejszością, a większość ludności

